

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (final draft).

Viite:

Impola, J. J. (2023). Rahakummajainen vuodelta 1976, Minervan tasavallan 35 dollarin hopearaha. *Numismaatikko*, 59(1), 28–31.

Jorma J. Imppola SeAMK

Rahakummajainen vuodelta 1976, Minervan tasavallan 35 dollarin hopearaha

Ostin hetken mielijohteesta Pohjois-Hämeen Numismaatikot ry:n Tampereella 26. marraskuuta 2022 järjestetystä huutokaupasta kohteen numero 160 (kohteen kuvaus oli: Minervan tasavalta: 35 Minervan dollaria 1973 alkuperäisessä pleksissä. Californiassa lyöty Haavemaan raha, jossa kullattu Minervan pää hopeataustaa vasten. Rahassa lukee mm: 24g/999Ag ja tuon ko. satumaan maantieteelliset koordinaatit.) 12 euron hintaan.

Mutta mikä onkaan tämän fantasiarahan historia? Kertomus Michael Oliverista, hänen lyhytikäisestä Minervan tasavallastaan ja sen aikaansaama konflikti Tongan kuninkaan kanssa vastauksesta ei ole mielikuvitusta, vaan todellinen tapahtumaketju viidenkymmenen vuoden takaa.

Toisen maailmansodan jälkeisen ajan Yhdysvalloissa kuohui maailman siirtomaiden saavuttaessa itsenäisyyden yksi toisensa jälkeen. Vietnamin sodan ja kylmän sodan aiheuttamien dramaattisten geopoliittisten muutosten myötä syntyi kiivastakin keskustelua ihanteiden, kuten demokratian ja vapauden, merkityksestä. Tässä yhteydessä jotkin vaurastuneet yksilöt, jotka halusivat suojella omaisuuttaan, turvallisuuttaan ja vapauttaan valtionhallinnon taholta verotuksen muodossa uhkaavalta ”ryöstöltä” pyrkivät poistumaan Yhdysvalloista ja perustamaan omat itsenäiset, suvereenit ja yksityiset valtionsa - yleensä varsin surkealla menestyksellä.

Minervan tasavallan puuhämies Michael Oliver syntyi Kaunasissa Liettuaissa vuonna 1928 ja sai nimen Moses Olitzky. Hän selvisi kotikaupungissaan saksalaisten toteuttamista juutalaisten joukkomurhista ja myöhemmin Stutthofin ja Lager 10:n keskitysleireistä. Hän pelastui Yhdysvaltain joukkojen avulla vuoden 1945 huhtikuun lopun kuolemanmarssilta Dachausta. Hän vietti kaksi vuotta pakolaisleirillä ennen kuin muutti Yhdysvaltoihin vuonna 1947. Hänen vanhempansa ja neljä sisarusta oli kaikki murhattu. Yhdysvaltoihin saapuessaan Olitzky muutti nimensä Michael Oliveriksi ja päätyi Carson Cityyn, Nevadaan. Hän toimi maanrakennusyrittäjänä erityisesti Las Vegasissa sekä pyöritti Nevada Coin Exchangea, joka oli erikoistunut kulta- ja hopeakolikoiden myyntiin turvallisina sijoituksina.

1960-luvun aikana Oliverista tuli melko varakas. 1960-luvulla kansalaisyhteiskuntaisteluun ympäri Yhdysvaltoja lietsomat mellakat ja mielenosoitukset pelottivat Oliveria, joka näki merkkejä totalitarismin noususta ja hän alkoi käyttämään vaurauttaan luomaan suojaa näitä uhkia vastaan. Vuonna 1968 julkaisemassa kirjassaan ”A New Constitution for a New Country” Oliver maalaillee kuvaa, jossa Amerikka oli matkalla kohti "täydellistä romahdusta", jota seuraisi "totalitarismin hyökkäys". Hänen ratkaisunsa oli perustaa uusi maa, joka perustuisi äärimmäisen laissez-faire kapitalismin periaatteisiin.

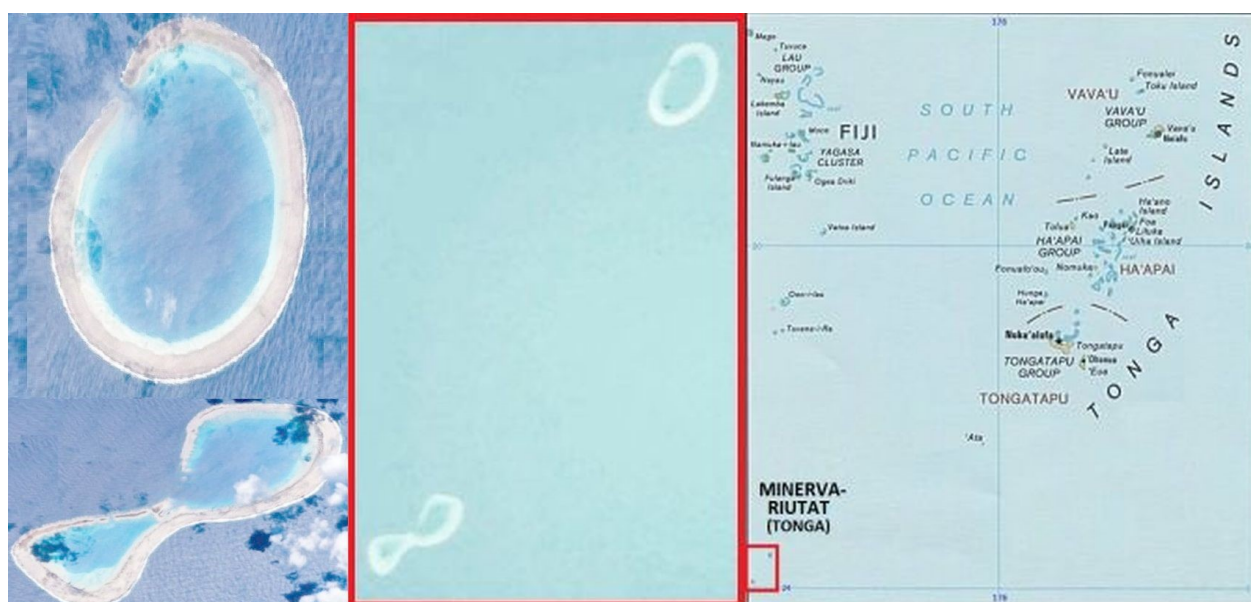
Oliverin ehdottama uusi maa toimisi kultakantaisella rahajärjestelmällä, eikä se kantaisi veroja, antaisi valtiollisia määräyksiä tai tarjoaisi sosiaaliturvaa. Mikä siis suojaksi, minne paeta ilmenneitä uhkia?

Oliver perusti syndikaatin, Ocean Life Research Foundationin, jolla oli arveluiden mukaan kerättyä samanhenkisten miljonäärien avulla jopa 100 000 000 dollaria projektia varten ja jolla oli toimistot New Yorkissa ja Lontoossa. Tavoitteena oli siis luoda libertaarinen yhteiskunta, jossa ei olisi verotusta, ei sosiaaliturvaa, ei mitään taloudellisia tukia tai minkäänlaista taloudellista interventiota. Kyseisen utopian talous perustuisi kalastukseen, matkailuun, kevyeen teollisuuteen ja muuhun kaupalliseen toimintaan. Mainittuja "muuta toimintoja" ei koskaan täsmennetty, mutta niiden ilmeisesti ajateltiin sisältävän pankkitoimintaa ja off shore -yhtiöiden rekisteröintejä. Suunnitelmassa oletettiin, että läheinen Tongan kuningaskunta toimittaisi mielellään työvoimaa sekä uuden Minervan tasavallan rakentamiseen että tulevaan huoltoon molempien valtioiden hyödyksi.

Vuosina 1968–1971 toteutettiin lukuisia tutkimusvierailuja Bahamalle, Turks- ja Caicos-saarille, Curaçaoon, Surinamiin, Uuteen-Kaledoniaan, Ranskan Guyanaan, Hondurasiin ja Uusille Hebrideille. Tavoitteena oli kerätä tietoa ilmastosta, verotuksesta ja maan laadusta sekä tutkia mahdollisuuksia luoda ja rakentaa ikioma libertaarinen valtio. Nämä vierailut paljastivat lukuisia vaikeuksia. Maan ostaminen ei ollut ongelma, mutta suvereniteetin ostaminen oli. Ratkaisu löytyi pitkään avoimena pidetystä tilasta: valtamerestä.

Vuonna 1971 syndikaatin huomio kiinnittyi noin 250 merimailin päässä Tongasta lounaaseen

sijaitseviin Minerva-riuttoihin, jotka ovat muinaisten jo sammuneiden tulivuorien päällä olevia korallimuodostelmia. Riutat olivat saaneet nimensä sen eteläisempään osaan syyskuun 9. vuonna 1828 törmänneestä australialaisesta Minerva -nimisestä valaanpyyntialuksesta. Aiempi kiinnostuksen kohde eli toinen lounais-Tyynenmeren atolli Conway Reef tuli hylätyksi, koska australialainen konsortio aikoi rakentaa sinne kasinon. Minerva-riutat olivat houkuttelevampia. Ne eivät näyttäneet sijaitsevan Aotearoan Uuden-Seelannin aluevesillä etelässä eivätkä Fidžillä tai Tongalla pohjoisessa ja siten ne vaikuttivat olevan täysin vapaita otettavaksi haltuun. Siihen, ettei yksikään valtio ollut ottanut Minerva-riutoja haltuun oli syynsä – riuttojen korkeimmatkin kohdat olivat veden alla suurimman osan päivästä.

Kuva 1. Minerva-riutat. Vasemmalla alinna eteläriutta ja ylinnä pohjoisriutta (molempien halkaisija viitisen kilometriä), keskellä ilmakehu riutoista ja oikealla riuttojen sijainti kartalla suhteessa Tongaan ja Fidžiin. Kuvien muokkaus ja yhdistely: Jorma Impola, SeAMK.

Elokuussa 1971 Ocean Life Research Foundationin rakentamisryhmä saapui hiekkaproomujen kanssa Australiasta Minerva-riutoille ja aloitti vaivalloisen saaren rakentamistyön Tyynenmeren lounaisosassa. Ruoppausalus kasasi hiekkaa riutalle, kun taas pieni miehistö pystytti kaksi korallista tehtyä kumpua, jotka oli kääritty kanaverkoilla ja päällystetty betonilla. Kumpujen päälle he rakensivat noin 7 metriä korkean tornin, jonka huipulla oli Minervan tasavaltaa edustava lippu.

Kuva 2. Minervan tasavallan ainoa ”rakennus” eli 7-metrinen torni ja tasavallan lippu. Kuvien yhdistely ja muokkaus Jorma Impola, SeAMK.

Tammikuun 19. päivänä 1972 Oliver julisti Minervan tasavallan itsenäiseksi valtioksi ja lupasi: ”Ihmiset saavat tehdä mitä haluavat. Mikään ei ole laitonta niin kauan kuin se ei loukkaa muiden oikeuksia. Jos kansalainen haluaa avata tavernan, perustaa uhkapelejä tai tehdä pornografisia elokuvia, hallitus ei puutu asiaan.” Valtion väliaikaiseksi presidentiksi nimettiin Morris. S. Davis ja sille määriteltiin oma lippu, kansallishymni, motto ja valuutta.

Näin luotiin pohja uudelle valtiolle, joka toimisi offshore-rahoituskeskuksena ja jossa asuisi suunnitelmien mukaan jopa 30 000 uudisasukasta. Valtion luomisen ja toiminnan vaatimat varat tulisivat uudisasukailta, jotka ostaisivat 3 hehtaarin tontteja ja sijoittajilta, jotka Minervaan asettumisen sijaan tukisivat hanketta rahallisesti ja saisivat osansa sen aikaansaamista voitoista. Yhtiö ja hallitus ohjaisivat prosessia ja tarkistaisivat jokaisen uudisasukkaan hakemuksen. Oliver kirjoitti, että ”omavaraisuus tai riittävä omaisuus on yksi hyväksymisen edellytyksistä.” Myös muita ehtoja sovellettiin: kollektivistit, rikolliset, nihilistit tai anarkistit eivät olisi tervetulleita varallisuudestaan riippumatta.

Vuoden 1972 alkuun mennessä Tongan kuningas Tafa’ahau Tupou IV oli saanut vihiä hankkeesta ja toi ilmi huolensa. Minerva-riutat sijaitsivat huomattavan etäisyyden päässä Tongan saariston ytimestä ja sen aluevesien ulkopuolella, mutta ne nähtiin kuitenkin osana Tongan poliittista ja kulttuurista kokonaisuutta. Riutat olivat pitkään palvelleet tongalaisten ja fidžilaisten

kausiluontoisina hummeri- ja kalastusalueina. Historialliset ja inhimilliset yhteydet riuttoihin ulottuivat syvälle. Tongan kuningas ei ollut alkuunkaan tyytyväinen uuteen valtioon, joka yhtäkkiä ilmestyi hänen takapihalleen, varsinkin kun hän oli kuullut Oliverin oletetuista mafiyhteyksistä. Vain viisi päivää itsenäisyysjulistuksen jälkeen 24. tammikuuta kuningas ilmoitti, että Minerva oli hänen aluettansa. Tongan armeija saapui riutalle vangiten muutamat paikalla häärineet ”uudisasukkaat”.

Lopulta puhkesi konflikti Tongan valtion ja Ocean Life Research Foundationin välille. Helmikuussa 1972 kuningas lähetti tutkimusretkikunnan riutoille. Jäljellä olevat ”uudisasukkaat” perustivat turva-aseman Minervan eteläiselle riutalle. Toukokuussa purjehti kuningas itse riutalle puhallinsoittokunnan kanssa ja vapautti aiemmin vangitsemansa ”uudisasukkaat”. Hän määräsi rakentamaan jokaiselle riutalle rakenteen, joka pysyisi pysyvästi veden pinnan yläpuolella. Kuningas käytti sitten näitä rakennettuja rakenteita hallintavaatimuksen perustana ja 15. kesäkuuta 1972 julkaisi kuningas Tongan virallisessä lehdessä seuraavan julistuksen:

”Hänen Majesteettinsa kuningas Taufa’ahau Tupou IV julistaa täten: Katsomme, että Pohjois-Minerva-riuttana ja Etelä-Minerva-riuttana tunnetut riutat ovat pitkään palvelleet Tongan kansan kalastusalueina ja niiden on pitkään katsottu kuuluvan Tongan kuningaskuntaan, josta on nyt luotu yhteys näihin riuttasaariin, jotka tunnetaan nimellä Teleki Tokelau ja Teleki Tonga; ja katsomme, että meidän on nyt tarkoituksenmukaista vahvistaa Tongan kuningaskunnan oikeudet näihin saariin; täten VAHVISTAMME ja JULISTAMME, että saaret, kivet, riutat, rannikot ja vedet, jotka sijaitsevat 19,31 kilometrin säteellä niistä, ovat osa Tongan kuningaskuntaamme.”

Julistus loi jännitteitä erityisesti naapurivaltion Fidžin kanssa. Valtionpäämiehet Fidžistä, Naurusta, Länsi-Samoasta ja Cook-saarilta kokoontuivat syyskuussa 1972 Etelä-Tyynenmeren foorumin kokoukseen Lounais-Tyynenmeren kauppakeskusteluja ja yhteistyötä varten. Kokouksen osallistujat olivat yhtä mieltä siitä, että Tongalla oli pitkä historiallinen yhteys riuttoihin ja että kaikki muut väitteet ja erityisesti Ocean Life Research Foundationin vaatimukset olivat mahdottomia hyväksyä.

Kuva 3. Kuningas Taufa'ahau Tupou IV kuvattuna vuoden 1975 100 pa'angan kultarahassa. Kuvien yhdistely ja muokkaus: Jorma Imppola, SeAMK.

Kuningas saattoi näin luottaa alueelliseen tukeen muilta valtionpäämiehiltä, koska myös he pelkäsivät, että mikä tahansa onnistunut libertaarinen kolonisaatio avaisi kymmeniä Lounais-Tyynenmeren riuottoja ja atolleja omistusvaatimuksille. Kysymys ulottui selvästi yhden kansan rajojen ulkopuolelle. Oseanian dekolonisoinnin edetessä kysymyksiä saariston alueellisista oikeuksista valtameren – joita ei koskaan käsitelty riittävästi varhaisissa YK:n merta koskevissa konferensseissa – nousi esiin, ja ne johtivat 1970-luvun aikana useiden saaristomääräysten kirjoittamiseen, jotka hyväksyttiin vuoden 1982 merioikeuskonferenssissa.

Puolen vuoden sisällä tammikuun 19. päivän itsenäisyysjulistuksesta Tongan edustajat olivat tehneet selväksi, että he hallitsivat riuottoja, ja Oliver ja hänen seuraajansa lähtivät ilman taistelua.

Tämän episodin jälkeen vuonna 1982 joukko amerikkalaisia, jota johti jälleen ”presidentti” Morris C. Davis, yritti miehittää riuottoja, mutta Tongan joukot pakottivat heidät pois kolmen viikon kuluttua. Viime vuosina useiden ryhmien väitetään pyrkineen Minervan uudelleen perustamiseen, mutta mitään konkreettista ei Minerva-riuottojen alueilla ole tapahtunut.

Marraskuussa 2005 Fidži valitti Kansainväliselle merenpohjaviranomaiselle Minervan aluevaatimuksista. Tonga on nostanut vastakanteen. Minervan hallintoalue -ryhmä väittää myös esittäneensä vastakanteen. Juridinen varjonyrkkeily on siis jatkunut. Melkein kaikki riutoille

tuotu ja sen päälle kasattu maa-aines on sittemmin valunut takaisin Tyynenmereen. Riuttojen todellinen valtias, eli valtameri, on ottanut omansa.

Hankkeen jo huuhtouduttua Tyynen valtameren aaltoihin löi vuonna 1973 kalifornialainen Lancasterin kaupungissa toimiva Letcher Mint (joka on yleensä valmistanut erilaisia peli- ja automaattipoletteja) hopeisen 35 dollarin epävirallisen fantasiarahan Minervan tasavallan nimissä myytäväksi keräilijöille. Rahoja tehtiin 10 500 kappaletta, niiden halkaisija on 39 mm ja ne sisältävät 24 grammaa 999 o/oo hopeaa ja 10 grania (0,648 g) puhdasta kultaa, jolla on kullattu rahan tunnuspuolen Minervaa (Rooman jumalmytologiassa viisauden ja strategisen sodankäynnin jumalatar) esittävä kuva. Tunnuspuolelle on lisäksi kirjoitettu Minerva-jumalatarhahmon oikealle puolelle Minervan riuttojen sijaintikoordinaatit.

Kuva 4. Minervan tasavalta \$35 vuodelta 1973 alkuperäiskotelossaan. Kuvien yhdistely ja

muokkaus: Jorma Impola, SeAMK.

Rahaa on myyty myöskin koteloidessa, joissa on erilaisia versioita kartonkisesta muovipinnoitetusta

rahalevystä. Pohjalevyjen eri versioihin on painettu otsikko rahan yläpuolelle ja tarkemmat tekniset tiedot rahan alapuolelle. Kuvan 4 perusversiossa on rahalevyn alaosassa vain valmistajan tiedot, eli teksti THE LETCHER MINT LANCASTER, CALIFORNIA. Muissa versioissa on rahalevyyn painettu rahan alapuolelle lisäksi rahan arvo puolellakin kerrotut tiedot rahan sisältämistä metalleista. Pohjalevyjen versioista kolme on tummansinisellä pohjalla ja yksi mustalla. Kaikkien versioiden rahalevyjen toinen puoli on ilman painatusta.

Kuva 5. Rahalevyn tekstiversioita. Vasemmalla ostamani ”perusversio”, siitä oikealla mustapohjainen Minerva-versio, Gold relief-versio ja oikealla Gold Relie-painovirheversio. Kuvien yhdistely ja muokkaus: Jorma Imppola, SeAMK.